

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ 4** ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เล่มนี้ จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ผู้เรียบเรียง	1. นางสาวณิรณช	สุวรรณมัย
	2. นายปัญญา	ทรงเสรีย์
ผู้ตรวจ	1. ผศ. ดร.จักรพงษ์	แพทย์หลักฟ้า
	2. ผศ. ดร.ณัฐริดา	ภูจีบ
	3. ดร.ประติมา	ธัญบุรณัตระกูล
บรรณาธิการ	1. ดร.เตชิต	ตรีชัย
	2. นายโดม	คล้ายสังข์

หนังสือเล่มนี้ประกันคุณภาพโดยผู้ผลิต และจะต้องส่งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจสอบประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อกำหนดให้ใช้ในสถานศึกษาแทนใบประกันคุณภาพของสำนักพิมพ์ กรณีที่พบข้อบกพร่องข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบเพื่อดำเนินการตามที่ระบุในใบประกันคุณภาพสื่อฯ (ปกหลัง) พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษาต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์ 4

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

นางสาวณิรณช สุวรรณมัย
นายปัญญา ทรงเสรีย์

ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา)
ศ.บ. (ศิลปกรรมศึกษา)

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า
ผศ. ดร.ณัฐริดา ภูจีบ
ดร.ประติมา ธัญบุรณัตระกูล

ศษ.บ. (จิตรกรรมสากล), กศ.ม. (ศิลปศึกษา), ศศ.ด. (ศิลปวัฒนธรรมวิจัย)
ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (บริหารการศึกษา), ค.ด. (ศิลปศึกษา)
ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา), ค.ด. (ศิลปศึกษา)

บรรณาธิการ

ดร.เตชิต ตรีชัย
นายโดม คล้ายสังข์

กศ.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ประถมศึกษา), ป.ร.ด. (ยุทธศาสตร์การพัฒนา)
ศป.บ. (ประติมากรรม), กศ.ม. (ศิลปศึกษา)

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

• ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :
69/109 หมู่ 1 ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
โทร. 0 2584 5889, 0 2584 5993, 0 2961 4580-2
โทรสาร 0 2961 5573, 0 2582 2313

• ฝ่ายวิชาการ :
87/122 ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร. 0 2954 4818-20, 0 2953 8168-9 โทรสาร 0 2580 2923

ปีที่พิมพ์ 2566
พิมพ์ครั้งที่ 1
ISBN: 978-616-07-2371-3
ราคา 65 บาท
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ
ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ 4** ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียบเรียงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 ทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1 ทัศนธาตุสร้างสรรค์

2 สืบกับจินตนาการ

3 พื้นฐานงานศิลปะ

4 งานศิลปะและวัฒนธรรม

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเรียนที่ผู้เรียนจะได้ประโยชน์สูงสุด โดยเมื่อเรียนจบในแต่ละสาระการเรียนรู้จะมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจ และได้ปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้รอบด้าน ทั้งนี้ได้เน้นการบูรณาการกับการค้นคว้าหาความรู้จากสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีความภูมิใจในศิลปะ วัฒนธรรม สืบสานเอกลักษณ์ความโดดเด่นในท้องถิ่นของตน อันเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนศิลปะ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ 4** จะเป็นประโยชน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะต่อไป

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ห้องเรียน ศตวรรษที่ 21

การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

การวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างราบรื่น

การสร้างสรรค์

การใช้ความคิดสร้างสรรค์ สร้างสิ่งใหม่ ๆ หรือนำสิ่งที่เคยมีอยู่แล้วมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

วัฒนธรรมที่แตกต่าง

การศึกษาเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างสรรค์อันมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน การเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่ต่างกันยังช่วยพัฒนาชีวิตการทำงาน และทางสังคมด้วย

การทำงานเป็นทีม

การศึกษาและปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้จักแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสม เรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ

การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณที่ต้องใช้ความคิดอย่างถี่ถ้วน และการถ่ายทอดความคิดเห็นนาการของตนเองออกมาเป็นผลงานศิลปะ

เทคโนโลยีทันสมัย

การสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการที่เหมาะสม

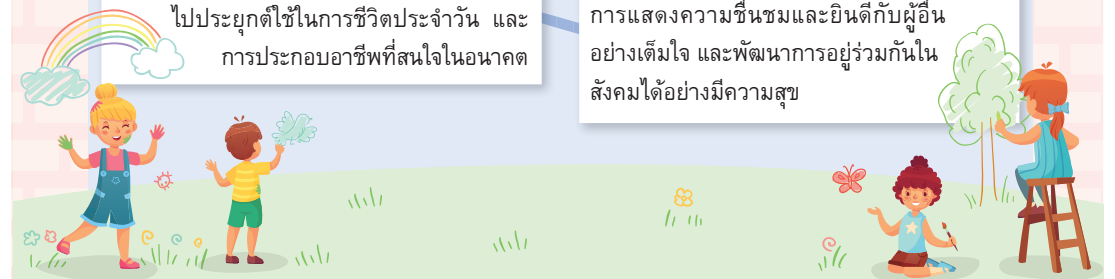
ทักษะสู่อาชีพ

การนำความรู้ ความสามารถที่ได้ในการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพที่สนใจในอนาคต

การมีคุณธรรม

การรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ การแสดงความชื่นชมและยินดีกับผู้อื่นอย่างเต็มใจ และพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนะนำหนังสือเรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานเล่มนี้ มีเนื้อหาที่สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งยังได้เพิ่มเติมความรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเกิดเจตคติที่ดีต่อศิลปะ อย่างเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่กระตุ้นความสนใจให้นักเรียนได้รวบรวมความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใหม่

สืบสมอง
คำถามจุดประกายความคิด เพื่อเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ในการวิเคราะห์และสืบค้น ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

English for Fun

คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่น่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านและ เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ศัพท์ศิลป์น่ารู้

คำศัพท์เฉพาะที่ควรรู้เกี่ยวกับศิลปะ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมาย มากยิ่งขึ้น

รอบรู้...ศิลปะ

เกร็ดความรู้เพิ่มเติม และเทคนิคที่น่าสนใจเกี่ยวกับการ ปฏิบัติและสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มีองค์ความรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

QR ส่องรู้

การนำเสนอข้อมูลที่นำเสนอผ่านเทคโนโลยี QR CODE เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูล ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย

กิจกรรม

กิจกรรมท้ายสาระการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ นักเรียนได้เข้าใจ ปฏิบัติ และสร้างสรรค์อย่าง มีกระบวนการ ในสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ

โครงงานชวนคิด

การนำเสนอตัวอย่างโครงงานที่ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์ ค้นคว้า สำรวจ และฝึก ทักษะอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความรู้และ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

สรุปสาระสำคัญ

การสรุปสาระสำคัญท้ายหน่วยการเรียนรู้รูปแบบ Infographic เพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย และ ยังสามารถใช้เทคโนโลยี QR CODE เพื่อเข้าถึง และรับชม Motion graphic ได้อีกด้วย

อาชีพในฝัน

การนำเสนออาชีพที่ น่าสนใจเกี่ยวกับศิลปะ ยกตัวอย่างการนำ ความรู้และทักษะที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ในการ ประกอบอาชีพนั้น ๆ

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ นักเรียนได้เข้าใจ ปฏิบัติ และสร้างสรรค์ อย่างมีกระบวนการ เกิดทักษะการเรียนรู้ อย่างครบด้าน และกระตุ้นให้นักเรียนเห็น คุณค่าและความภูมิใจในศิลปะ

ชวนคิด... พิจารณาคำตอบ

คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ของนักเรียน

สารบัญ

Start

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทัศนธาตุสร้างสรรค์

1

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	2
ทัศนธาตุสร้างสรรค์	3
สรุปสาระสำคัญ	15
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	16
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	16

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สีกับจินตนาการ

17

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	18
สี	19
รู้จักสีชนิดต่าง ๆ	23
การใช้สีชนิดต่าง ๆ	25
สรุปสาระสำคัญ	29
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	30
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	30

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พื้นฐานงานศิลป์

31

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	32
อุปกรณ์งานทัศนศิลป์	33
การวาดภาพระบายสี	38
ศิลปะภาพพิมพ์	41
สรุปสาระสำคัญ	45
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	46
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	46

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 งานศิลปะและวัฒนธรรม

47

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	48
ศิลปะในประเพณี วัฒนธรรม	49
สร้างสรรค์งานศิลปะในท้องถิ่น	55
สรุปสาระสำคัญ	60
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	61
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	61

โครงงานชวนคิด 62

บรรณานุกรม 64

ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ 4**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด										
	ศ 1.1									ศ 1.2	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2
1 ทักษะธาตุสร้างสรรค์											
2 สืบค้นจินตนาการ											
3 พื้นฐานงานศิลป์											
4 งานศิลปะและวัฒนธรรม											

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับทัศนธาตุ สามารถเปรียบเทียบและจำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเส้น สี รูปร่าง รูปทรงพื้นผิว และพื้นที่ว่าง นำทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ หลักการจัดระยะความลึก น้ำหนัก แสงเงาในภาพ และอิทธิพลของสี

สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์เพื่อถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม อิทธิพลของความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนา และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

เห็นคุณค่าศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ทัศนธาตุสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

1. เปรียบเทียบรูปลักษณะของรูปร่าง รูปทรงในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ (ศ 1.1 ป.4/1)
2. จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเรื่องเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่าง (ศ 1.1 ป.4/3)

แนวคิด

ทัศนธาตุ คือส่วนประกอบที่นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานทัศนศิลป์ เช่น เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง ทัศนธาตุเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวเราพบเห็นได้ทั้งในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ ที่มนุษย์สร้างขึ้น

สาระการเรียนรู้

ทัศนธาตุสร้างสรรค์

- เส้น
- สี
- รูปร่าง รูปทรง
- พื้นผิว
- พื้นที่ว่าง

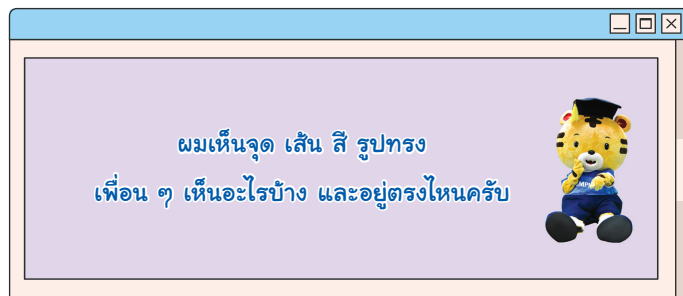
2

จุดประกาย ความคิดสร้างสรรค์

ให้นักเรียนดูภาพ แล้ววิเคราะห์ว่าภายในภาพมีทัศนธาตุอะไรบ้าง
ที่นักเรียนรู้จัก โดยโยงเส้นออกมาจากทัศนธาตุนั้น ๆ ด้วย

ตัวอย่าง
เส้นตรง
แนวนอน

3

ทัศนธาตุสร้างสรรค์

ทัศนธาตุ (Visual Element) คือส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัด
องค์ประกอบของภาพ ได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักอ่อน-แก่ พื้นที่ว่าง
และพื้นผิว

เราสามารถนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดเป็นภาพ
ตามความคิดและจินตนาการได้ เช่น

- สี
- พื้นที่ว่าง
- น้ำหนักอ่อน-แก่
- พื้นผิว
- รูปร่าง รูปทรง
- เส้น

4

เส้น

เส้น เกิดจากจุดที่เรียงต่อกันและมีการเคลื่อนไหวไปตามตำแหน่งทิศทาง อาจเกิดจากการลาก ขูด ขีด เขียนด้วยดินสอ ปากกา แปรง และวัสดุอื่น ๆ

QR ส่องรู้

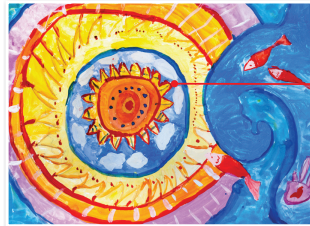
วิดีโอ เส้นกับความรูสึก

เส้นมีหลายลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะจะให้ความรู้สึที่แตกต่างกันออกไป

• เส้นตรงแนวตั้ง หรือเส้นดิ่ง

ให้ความรู้สึที่มั่นคง แข็งแรง

• เส้นแนวนอน

ให้ความรู้สึสงบนิ่ง ไม่เคลื่อนไหว

• เส้นซิกแซกหรือเส้นฟันปลา

ให้ความรู้สึที่ตื่นเต้น เคลื่อนไหว ไม่เป็นระเบียบ

• เส้นโค้ง

ให้ความรู้สึเคลื่อนไหว อ่อนหวาน

• เส้นตรงแนวเฉียง

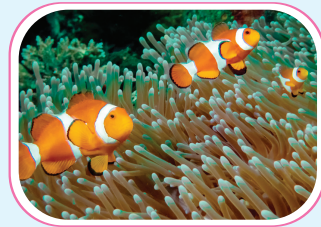
ให้ความรู้สึไม่มั่นคง

5

เส้น สามารถพบเห็นได้ทั้งในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และงานทัศนศิลป์ ดังนี้

1 เส้นในธรรมชาติ

เส้นที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ เช่น เส้นตรงแนวตั้งและแนวเฉียงของปะการัง เส้นตรงแนวตั้งและเส้นโค้งของลายปลา

2 เส้นในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

เส้นในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ได้เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ คือ เส้นที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา สามารถพบเห็นได้ทั่วไป เช่น เส้นตรง เส้นโค้ง และเส้นเฉียงของสะพาน

3 เส้นในงานทัศนศิลป์

เส้นที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ คือ เส้นที่นำมาประกอบกันเป็นรูปร่าง รูปทรง และเกิดเป็นภาพต่าง ๆ เช่น เส้นตรงแนวตั้ง เส้นตรงแนวนอนของอาคาร เส้นโค้งของทะเล เส้นซิกแซกของท้องฟ้าในภาพ

ลึบสมอง

เพื่อน ๆ สังเกตสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นเส้นอะไรบ้างครับ

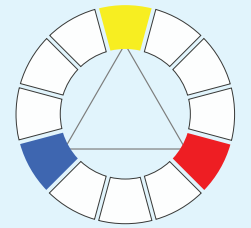
6

สี คือ ลักษณะของแสงที่ปรากฏแก่สายตาเราให้เห็นเป็นสีต่าง ๆ
วงจรสี เกิดจากการนำแม่สีมาผสมกัน แล้วนำสีที่ได้มาผสมกัน
เป็นคู่ ๆ ไปเรื่อย ๆ จนได้ 12 สี

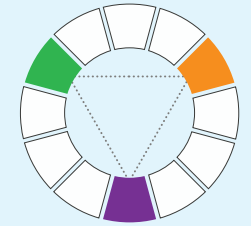
สีขั้นที่ 1 หรือแม่สี มี 3 สี ได้แก่

สีเหลือง สีแดง สีนํ้าเงิน

สีขั้นที่ 2 เกิดจากการผสมสีของสีขั้นที่ 1 ได้แก่

สีแดง + สีเหลือง = สีส้ม
สีเหลือง + สีนํ้าเงิน = สีเขียว
สีนํ้าเงิน + สีแดง = สีม่วง

สีขั้นที่ 3 เกิดจากการนำสีขั้นที่ 1 และสีขั้นที่ 2 มาผสมกัน ได้แก่

สีเหลือง + สีส้ม = สีส้มเหลือง
สีส้ม + สีแดง = สีส้มแดง
สีแดง + สีม่วง = สีม่วงแดง
สีม่วง + สีนํ้าเงิน = สีม่วงนํ้าเงิน
สีนํ้าเงิน + สีเขียว = สีเขียวนํ้าเงิน
สีเขียว + สีเหลือง = สีเขียวเหลือง

7

สีคู่ตรงข้าม คือ สีที่อยู่ตรงข้ามกันในวงจรสี เป็นคู่สีที่ตัดกันมากที่สุด เช่น
สีแดงกับสีเขียว สีส้มกับสีนํ้าเงิน สีม่วงกับสีเหลือง

ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยสีมากมาย ทั้งที่มาจากธรรมชาติ
เช่น สีของเปลือกไม้ สีของใบไม้ สีในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สีของสิ่งของ
เครื่องใช้ต่าง ๆ สีในงานทัศนศิลป์ เช่น สีสดต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสื่ออารมณ์
ความรู้สึก

สีในธรรมชาติ

สีในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

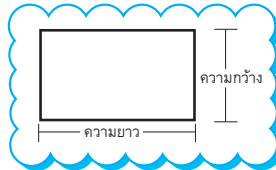

สีในงานทัศนศิลป์

8

รูปร่าง รูปทรง

รูปร่าง เป็นเส้นรอบนอกของวัตถุที่เรามองเห็น มีลักษณะเป็น 2 มิติคือ มีความกว้างและความยาว

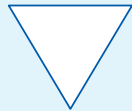

รูปร่างเรขาคณิต

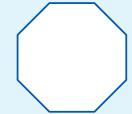
เป็นรูปร่างที่มีโครงสร้างแน่นอน อาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือการสร้างขึ้นของมนุษย์ เช่น รูปร่างสี่เหลี่ยม รูปร่างสามเหลี่ยม รูปร่างวงกลม เป็นต้น

รูปร่างสามเหลี่ยม
ของผลสตอร์ว์เบอร์รี่

รูปร่างแปดเหลี่ยม
ของป้ายจราจร

รูปร่างอิสระ

เป็นรูปร่างที่มีโครงสร้างไม่แน่นอน อาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือเกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้

รูปร่างสุนัข

รูปร่างแจกัน

ลึบสมอง

ให้เพื่อน ๆ ยกตัวอย่างรูปร่าง และรูปทรงในธรรมชาติ
ที่นักเรียนเคยเห็นในสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว

9

รูปทรง เป็นโครงสร้างของวัตถุที่เรามองเห็น มีลักษณะต่างจากรูปร่าง เพราะรูปทรงมี 3 มิติ คือ มีความกว้าง ความยาว และความหนาหรือความลึกเพิ่มขึ้น

รูปทรงเรขาคณิต

เป็นรูปทรงที่มีโครงสร้างแน่นอน อาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติหรือจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ เช่น รูปทรงกระบอก รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงวงกลม เป็นต้น

รูปทรงวงกลม
ของส้ม

รูปทรงกระบอก
ของกระป๋อง

รูปทรงอิสระ

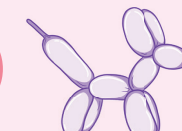
เป็นรูปทรงที่มีโครงสร้างไม่แน่นอน อาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้

รูปทรงเมฆ

รูปทรงลูกโป่ง

รูปร่าง รูปทรง มีทั้งในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และงานทัศนศิลป์

รูปร่าง รูปทรงในธรรมชาติ

รูปร่าง รูปทรงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

รูปร่าง รูปทรงในงานทัศนศิลป์

English for Fun

คำศัพท์	คำอ่าน	ความหมาย
form	ฟอร์ม	รูปร่าง
shape	เซฟ	รูปทรง

พื้นผิว

พื้นผิว เป็นลักษณะภายนอกของผิววัตถุซึ่งมีความแตกต่างกัน สามารถรับรู้ด้วยการสัมผัสทางตาหรือการสัมผัสทางกาย และมีผลต่อความรู้สึก เช่น หยาบ ละเอียด เรียบ มันวาว ขรุขระ

พื้นผิวในธรรมชาติ

ผิวขรุขระ

ผิวหยาบ

ผิวมันวาว

ผิวเรียบ

ผิวขรุขระ

ผิวลื่น

พื้นผิวสิ่งของ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

พื้นผิวในงานทัศนศิลป์

ผิวลื่น

ผิวมันวาว

ผิวขรุขระ

ผิวหยาบ

ผิวเรียบ

กิจกรรมที่

1

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเล่นเกมบันไดงู โดยมีกติกาดังนี้

1. ครูเตรียมภาพธรรมชาติ ภาพสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และภาพงานทัศนศิลป์ แล้วให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน เพื่อนคนที่ 1 เลือกภาพที่ครูเตรียมไว้ 1 ภาพ เพื่อนคนที่ 2 วิเคราะห์ว่า ภาพนั้นมีลักษณะพื้นผิวอย่างไร และให้ความรู้สึกอย่างไร
2. หากตอบถูกต้องได้เดิน โดยการเปิดหน้าหนังสือเรียนฯ เปิดได้เลขคู่ ได้เดิน 1 ช่อง เปิดได้เลขคู่ได้เดิน 2 ช่อง ตอบผิดไม่ได้เดิน
3. นักเรียนสลับกันเล่น ใครถึงเส้นชัยก่อนเป็นผู้ชนะ

พื้นที่ว่าง

พื้นที่ว่าง คือ พื้นที่ที่อยู่รอบวัตถุ พื้นที่ว่างช่วยให้งานศิลปะมีมิติ คือ มีความตื้น ลึก หนา ในการจัดภาพ พื้นที่ว่าง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

① **พื้นที่ว่างที่เป็นบวก** คือ พื้นที่ว่างที่เป็นภาพหรือวัตถุนั้น ๆ เป็น บริเวณว่างที่มีความหมาย

② **พื้นที่ว่างที่เป็นลบ** คือ พื้นที่ว่างที่อยู่รอบ ๆ ภาพหรือวัตถุนั้น ๆ

พื้นที่ว่าง
ที่เป็นบวก

พื้นที่ว่าง
ที่เป็นลบ

พื้นที่ว่าง สามารถพบเห็นได้ทั้งในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และงานทัศนศิลป์ ดังนี้

① **พื้นที่ว่างในธรรมชาติ** คือ พื้นที่ว่างที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ เช่น พื้นที่ว่างของท้องทะเลที่ล้อมรอบเต่าทะเล

② **พื้นที่ว่างในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น** คือ พื้นที่ว่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา เช่น พื้นที่ว่างของสิ่งก่อสร้างที่มองเห็นได้หรืออยู่ล้อมรอบสิ่งก่อสร้าง

③ พื้นที่ว่างในงานทัศนศิลป์ คือ พื้นที่ว่างที่อยู่ล้อมรอบภาพหรือวัตถุในงานทัศนศิลป์ เช่น ท้องฟ้าที่อยู่เหนือทุ่งดอกไม้

กิจกรรมที่

2

คำชี้แจง : ให้นักเรียนสังเกตภาพข้างล่างนี้ แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของพื้นที่ว่างในภาพ

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

รอบรู้...ศิลปะ

พื้นที่ว่างมากจะทำให้เห็นว่าวัตถุมีขนาดเล็ก
พื้นที่ว่างน้อยจะทำให้เห็นว่าวัตถุมีขนาดใหญ่

สรุปสาระสำคัญ

ทัศนธาตุสร้างสรรค์

ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดองค์ประกอบของภาพ ได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักอ่อน-แก่ พื้นที่ว่าง พื้นผิว

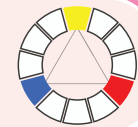
เส้น

เส้นเกิดจากจุดมาเรียงต่อกัน มีการเคลื่อนไหวไปตามทิศทาง เช่น

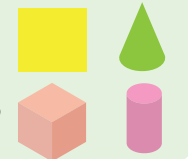
สี

ลักษณะของแสงที่ปรากฏแก่สายตาเราให้เห็นเป็นสีต่าง ๆ เช่น สีเหลือง สีแดง สีนํ้าเงิน

รูปร่าง รูปทรง

- รูปร่าง หมายถึงเส้นรอบนอกวัตถุมีลักษณะเป็น 2 มิติ คือ มีความกว้างและความยาว
- รูปทรง หมายถึงโครงสร้างของวัตถุมีลักษณะเป็น 3 มิติ คือ มีความกว้าง ความยาว และความหนาหรือความลึก

พื้นผิว

ลักษณะภายนอกของผิววัตถุ รับรู้ด้วยการสัมผัสทางตา หรือสัมผัสทางกาย เช่น ผิวหยาบ ผิวเรียบ ผิวขรุขระ

พื้นที่ว่าง

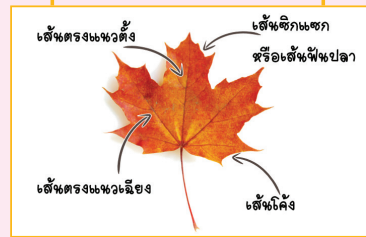
คือพื้นที่ที่อยู่รอบภาพหรือวัตถุ ช่วยให้งานศิลปะมีมิติ

กิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้

- 1 ให้นักเรียนสำรวจเส้นลักษณะต่าง ๆ ในธรรมชาติ เช่น เส้นของใบไม้ แล้วนำมาติดลงบนสมุด พร้อมระบุลักษณะของเส้น

- 2 ให้นักเรียนนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรม 1 ผลงาน ตามจินตนาการหรือประสบการณ์จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

ชวนคิด... พิจรณาตอบ

- 1 หากนักเรียนจะวาดภาพที่ต้องการให้ความรู้สึกสงบ เรียบ ควรเลือกใช้เส้นแบบใด
- 2 สีขั้นที่ 2 คือสีอะไรบ้าง และเกิดจากการผสมของสีอะไร
- 3 ให้นักเรียนยกตัวอย่างรูปร่าง รูปทรงในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่นักเรียนเคยเห็น หรือรู้จักอย่างน้อย 5 อย่าง
- 4 เครื่องใช้ในครัวเรือนอะไรบ้างที่นักเรียนเคยเห็น ที่มีลักษณะพื้นผิวมันวาว
- 5 พื้นที่ว่างหมายถึงอะไร

สื่กับจินตนาการ

ตัวชี้วัด สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

1. อธิบายเกี่ยวกับอิทธิพลของสีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็นที่มีต่ออารมณ์ของมนุษย์ (ศ 1.1 ป.4/2)
2. วาดภาพระบายสี โดยใช้สีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็นถ่ายทอดความรู้สึกและจินตนาการ (ศ 1.1 ป.4/7)
3. เปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านงานทัศนศิลป์ของตนเองและบุคคลอื่น (ศ 1.1 ป.4/8)
4. เลือกใช้วรรณะสีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกในการสร้างงานทัศนศิลป์ (ศ 1.1 ป.4/9)

สาระการเรียนรู้

1. สี
2. รู้จักสีชนิดต่าง ๆ
3. การใช้สีชนิดต่าง ๆ

แนวคิด

สี เป็นความเข้มของแสงที่กระทบกับสายตาแล้วส่งความรู้สึกที่รับรู้ได้ไปยังสมองทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก สามารถพบเห็นได้ทั้งในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ ในงานศิลปะมีหลายชนิดซึ่งแต่ละคุณสมบัติและเทคนิคที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานได้หลากหลายรูปแบบ